

24 października 1998 r. zmarła Eugenia Dąbrowska (1910-1998), żona światowej sławy polskiego lekarza psychiatry profesora Kazimierza Dąbrowskiego (1902-1980). Jej niespożytej energii zawdzięczamy zabezpieczenie naukowego dorobku Profesora, wydanie jego ważnych dzieł i opracowanie archiwum Wyższej Szkoły Higieny Psychicznej. Aż do ostatnich swoich dni pracowała nad programem wychowania moralnego i ochrony zdrowia psychicznego Polaków.

Eugenia Dąbrowska

FOT. ARCH. RODZINY DĄBROWSKICH

Wielki polski naukowiec

Profesor Kazimierz Dąbrowski, wielki polski uczyony i patriota, lekarz, społecznik, psycholog, poeta, był jednym z najwybitniejszych umysłów XX wieku. Jako twórca teorii dezintegracji pozytywnej położył ogromne zasługi dla tworzenia nowych metod leczenia w psychiatrii, neurologii i psychologii, rozstrajując imię Polski na innych kontynentach. Był twórcą ruchu higieny psychicznej w naszym kraju. Był twórcą ponad czterdzieści książek i około stu artykułów z dziedziny higieny psychicznej, nerwicy i psychonerwicy. Do najbardziej znanych należą: „Trud istnienia”, „Pasma rozwoju”, „O charakterze Polaków i metodach jego zmieniania”, „Struktura i funkcje emocjonalne osobowości”, „Zdrowie psychiczne a wartości ludzkie”. Pod pseudonimem Paweł Cienin publikował także utwory poetyckie, wiersze, psychodramy, misteria.

W trosce o odnowę moralną

Kazimierz Dąbrowski urodził się 1 IX 1902 r. na Lubelszczyźnie. Tytuł doktora nauk medycznych uzyskał na Uniwersytecie w Genewie w 1929 r., doktora filozofii w Poznaniu w 1931 roku. Ukończył także studia psychologiczne i pedagogiczne w Instytucie Rousseau w Genewie (1929 r.). Studia podyplomowe odbywał w Wiedniu, Paryżu i USA.

Po powrocie do kraju związał się z Warszawą. Spowodował utworzenie Referatu Higieny Psychicznej przy Ministerstwie Zdrowia. W 1933 r. powstała Polska Liga Higieny Psychicznej, której został sekretarzem. Rok później utworzono Instytut Higieny Psychicznej, którego kierownikiem został Kazimierz Dąbrowski. W kilkunastu większych miastach Polski, od Łodzi po Łódź i Stanisławów powstały filie Instytutu oraz podległe im poradnie dla dzieci i dorosłych, rozpoczęło się szkolenie wychowawców

Prof. Kazimierz Dąbrowski – psychiatra, filozof, humanista

Trud istnienia

i pielęgniarzy. Powstał – niemający precedensu w dziejach – ogromny plan psychicznej i moralnej sanacji całego społeczeństwa, zwłaszcza zaś dzieci i młodzieży.

nego wojną i okupacją społeczeństwa ogromne znaczenie terapeutyczne.

W roku 1949 Instytut, Towarzystwo oraz Państwowa Wyższa Szkoła Higieny Psychicznej zostały zlikwidowane. Posiadłość Dąbrowskiego w Zagórze-Dwórce zarekwirowano. Jego samego przeniesiono szubowem na stanowisko dyrektora szpitala psychiatrycznego w Świeciu.

W tym czasie władze w Polsce wyraźnie zaostriły kurs polityczny. W nowej rzeczywistości nie było miejsca dla instytucji niezgodnych z sowieckimi wzorami, ani dla ludzi o wysokim stopniu niezależności.

W roku 1950 profesor Dąbrowski wraz z żoną został aresztowany. Po półrocznym pobycie w więzieniu oboje zostali zwolnieni, ale bez prawa zamieszkania w Warszawie. Dąbrowski otrzymał przymusowe skierowanie do pracy jako ordynator w szpitalu psychiatrycznym w Kobierzynie. Po roku usilnych starań uzyskał przeniesienie do Rabki, gdzie do 1955 r. pracował jako konsultant w trzech dziecięcych sanatoriach przeciwgruźliczych.

Światowej sławy autorytet

Zmiany polityczne 1956 roku otworzyły drogę do rehabilitacji niektórych ofiar stalinowskiego terroru. Dąbrowski zostaje zrehabilitowany i na podstawie decyzji Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej dla Pracowników Nauki otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego oraz Katedrę Psychologii w Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie.

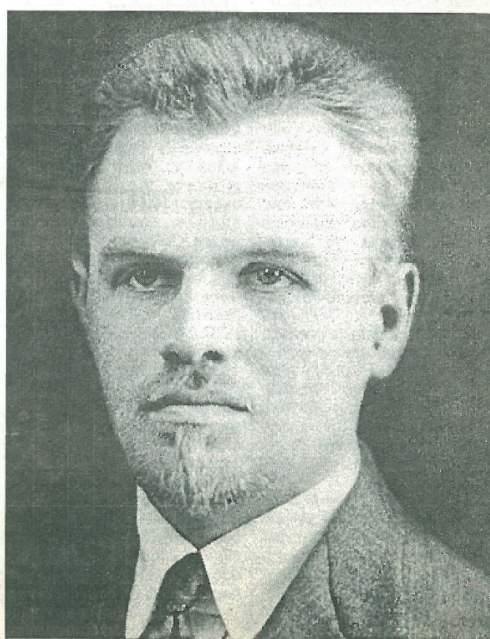
Od stycznia 1958 r. objął równocześnie stanowisko profesora w Polskiej Akademii Nauk, gdzie utworzył Zakład Higieny Psychicznej i Neuropsychiatrii Dziecięcej. Prowadził badania nad zagadnieniami higieny psychicznej wybitnie uzdolnionej młodzieży szkolnej. Wyniki tych badań wywarły znaczny wpływ na dalszy rozwój jego myśli teoretycznej. Zebrane materiały wykazały wyraźną korelację między uzdolnieniami intelektualnymi i artystycznymi, a zwiększoną nerwowością i symptomami nerwicy. Potwierdziły one słusność hipotez sformułowanych przez Dąbrowskiego w jego końcowym przemówieniu na konferencji dotyczącej higieny psychicznej, w Zagórze w 1946 r. Dzięki tym badaniom został zgromadzony materiał empiryczny, stanowiący podstawę do kształtującej się coraz wyraźniej w jego umyśle teorii dezintegracji pozytywnej.

W 1964 r. prof. Dąbrowski wyjechał do Kanady. Wykładał na Uniwersytecie w Edmonton oraz kierował katedrą psychologii klinicznej na Uniwersytecie Laval w Quebecu. Jako autorytet naukowy o światowej sławie, został członkiem wielu towarzystw naukowych, był zapraszany przez najlepsze na świecie uczelnie.

Mimo sukcesów za granicą Profesor nie zerwał więzów z krajem. Zmiana atmosfery politycznej w Polsce we wczesnych latach siedemdziesiątych i otrzymanie paszportu konsularnego w 1973 r. umożliwiły mu częste przyjazdy do Polski.

W 1977 r. zorganizowano Ośrodek Higieny Psychicznej dla Ludzi Zdrowych. W ostatnim czasie szczególnie bliskie i serdeczne kontakty nawiązał Profesor ze studenckim ruchem naukowym. Podczas wykładów rozważał zagadnienia najbardziej interesujące młodzież, pobudzał do zastanowienia się nad sensem życia, nad

systemem wartości, autentyczną wolnością, konfliktami wewnętrznymi, depresjami i lękami. W dyskusjach szczególnie dobitnie podkreślał, że nadwrażliwość, nadpobudli-

Kazimierz Dąbrowski

FOT. ARCH. RODZINY DĄBROWSKICH

wość, nerwowość są zwykle udziałem ludzi twórczych, wartościowych, że nerwica to nie choroba, ale stan towarzyszący pewnemu etapowi w rozwoju osobowości.

Profesor Dąbrowski zmarł 26 listopada 1980 r. Pochowany został w Zagórze.

W liście kondolencyjnym Prymas Tysiąclecia, kardynał Stefan Wyszyński, prosił o przekazanie Rodzinie i Przyjaciółom śp. Profesora Kazimierza Dąbrowskiego, wielkiego przyziela ludzi cierpiących, wyrazów chrześcijańskiego współczucia i darów modlitwy zanoszonych do Ojca Światłości w wierze, że wszystkie wspaniałe czyny zmarłego pójdą za nim przed Tron Boży i świadczą będą na chwałę człowieka, który tak wielką moc czynienia dobra otrzymał.

Na terenie przylegającym do kościoła św. Antoniego w Starej Miłosnej znajduje się tablica poświęcona pamięci profesora Kazimierza Dąbrowskiego.

Teoria dezintegracji pozytywnej

Sformułowana przez Kazimierza Dąbrowskiego teoria dezintegracji pozytywnej stała się przedmiotem międzynarodowych konferencji naukowych, z których tylko jedna została zorganizowana w Polsce, na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. W środowisku psychiatrów i behawiorystów, teoria dezintegracji pozytywnej spotykała się z niechęcią i krytyką, wynikającą głównie z jej niezrozumienia.

„Według Dąbrowskiego, rozwój psychiczny człowieka nie przebiega harmonijnie i bezboleśnie, lecz jest dramatem, w którym jest wiele ciężkich momentów zagubienia, smutku, zwątpienia, dezorientacji. Droga rozwoju jest pełna cierpienia, potęczenia, rozczarowań. Człowiek idący drogą rozwoju przeżywa konflikty we-

wewnętrzne, które go nurtują i powodują rozpad struktur psychicznych, pojawiają się stany nerwicy. Występują takie objawy jak: niezadowolone z siebie, z otoczenia, z warunków w jakich się człowiek znajduje, a nawet stany agresji, depresji, zaniepokojenie sobą, niezadowolone z siebie, poczucie winy, poczucie głębokiego osamotnienia – choć wokół nadal są bliscy mu ludzie, następuje zwątpienie w wartość dotychczas uznawanych ideałów, wartości i celów. (...)

Dąbrowski utrzymuje, że konflikty wewnętrzne w większości przypadków są pozytywne, bowiem świadczą o tym, że coś się dzieje w wewnętrznym środowisku człowieka, coś co wymaga – jak mówi – przeróbki wewnętrznej psychicej. Ta przeróbka wewnętrzna człowieka wiedzie przez wiele etapów wznoszenia się jednostki rozwojowej i twórczej do coraz wyższego poziomu, aż do ideału osobowości.

Teoria dezintegracji pozytywnej Kazimierza Dąbrowskiego jest wyrazem wiary w człowieka – jest teorią trudnego optymizmu. Z ciężkich i bolesnych konfliktów wewnętrznych, walki z własną małością i słabością wyłania się kształt nowej osobowości człowieka wzbogaconego w wartości duchowo-poznawcze. Teoria ta daje głęboką wizję egzystencjalnych problemów współczesnego człowieka, jego duchowego i psychicznego rozwoju, sięga nawet do rozważań transcendentnych. Rzucą światło na problemy graniczne jak: sens życia, sens cierpienia, sens śmierci – i takie wartości jak: miłość, dobroć, wolność, mądrość, świętość, wiara, Bóg.” (Teresa Błażejewska, „Nasza Rodzina”, nr 11/1993 r.)

Od czerwca 1995 r. istnieje Centrum Diagnostyczno-Terapeutyczne im. prof. Kazimierza Dąbrowskiego. Powołane zostało przez ministra zdrowia i opieki społecznej, aby kontynuować program Studium Problemów Więzi Dojrzwiania. Centrum pragnie realizować program SPWD poprzez działalność profilaktyczną, diagnostyczno-terapeutyczną, rehabilitacyjną oraz badawczo-dydaktyczną w zakresie psychosomatyki dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem wieku dojrzewania.

Maria Kossecka